

Bardot en “The Fall and Rise of Blasphemy Law”

Een groep Leidse rechtsfilosofen en rechtstheoretici, zoals [Paul Cliteur](#), Tom [Herrenberg](#) en Bastiaan [Rijkema](#), is de laatste jaren steeds meer geïnteresseerd geraakt in de spanning tussen [theoterrorisme](#) (terrorisme gebaseerd op een godsbeeld, een vorm van “religieus geweld”) en vrijheid van expressie.

Deze spanning heeft geleid tot een [“nieuwe censuur”](#). [Theoterroristen](#) hebben duidelijk de bedoeling de vrijheid van expressie te vernietigen, in het bijzonder de vrijheid om religie vrijelijk te kritiseren. Dit is opmerkelijk, want de vrijheid een religie te kritiseren, is een [mensenrecht](#).

In [The Fall and Rise of Blasphemy Law](#), geredigeerd door Paul Cliteur en Tom [Herrenberg](#), wordt een aantal casus besproken, waarbij dwang, soms zelfs terroristisch geweld, werd aangewend om kritiek op godsdienst onmogelijk te maken. Dat was het geval in de [Rushdie Affaire](#) (1989), de [Carrell Affaire](#) (1987), de [Jones Affaire](#) (2010), de poging van de regering van Saoedi-Arabië om de film *Dood van een prinses* te onderdrukken (1980), maar vooral de liquidatie van de redactie van *Charlie Hebdo* (2015).

Opvallend genoeg gaat de logica van deze gebeurtenissen geheel voorbij aan prominente intellectuelen en aan politici, die vaak worden misleid door de ideologie van het [multiculturalisme](#) of postmodernisme. Het ontgaat velen volledig dat critici van godsdienst (met Rushdie als meest bekende voorbeeld) in feite worden [gegijzeld](#) door het hedendaags theoterrorisme. Zij leven het leven van een gegijzelde, maar dan in eigen land en *schijnbaar* in vrijheid.

Steun van de staat voor theoterrorisme

Opvallend is dat theoterroristen, ironisch genoeg, de laatste tijd onbedoeld steun krijgen van de officiële vervolgingsinstanties (Openbaar

Ministerie) binnen Europese staten die godsdienstkritiek bemoeilijken. In niet-westerse staten kan godsdienstkritiek vaak worden bestreden door een beroep op [godslasteringswetten](#) (blasfemie). In vele Europese staten is die godslastering [gedecriminaliseerd](#). Toch heeft dat niet tot een grotere vrijheid van kritiek gebracht, want godsdienstkritiek wordt nu vaak via een omweg strafbaar gesteld. De criticus wordt verweten dat hij de godsdienstige gelovige opzettelijk “beledigt”, “aanzet tot haat” jegens hem of haar, dan wel de godsdienstige gelovige “discrimineert” (zie de artt. 137c en d Sr.).

Daarmee zijn de godslasteringswetten die in Europa afgeschaft leken (“The Fall of Blasphemy”) weer terug van weggeweest (“The Rise”). Of liever gezegd: de functie van godslasteringswetten is overgenomen door de wetten die “haatzaaien” (of aanzetten tot haat) en aanzetten tot discriminatie strafbaar maken (art. 137d Sr.).

Wat dus heel onschuldig en zelfs welkom lijkt (haatzaaien ontmoedigen), heeft een pervers effect dat regeringen niet hebben bedoeld en wat ze ook niet onderkennen: dat deze wetgeving theoterroristen helpt in het smoren van kritiek die wordt geuit door critici van godsdienst.

Zeer verschillende figuren als de filmster Brigitte Bardot, de Italiaanse journalist Oriana Fallaci, de Franse schrijver Michel Houellebecq en de Nederlandse politicus Geert Wilders hebben ervaren hoe zij door die nieuwe wetgeving, die groepsbelediging en aanzetten tot haat strafbaar stelt (vaak geïntroduceerd in de jaren zeventig van de vorige eeuw), in hun kritiek worden gefrustreerd. Dat is het onderwerp van [Bardot, Fallaci, Houellebecq en Wilders: gerechtelijke vervolging van religiekritiek en vreemdelingenvrees](#).

Oplossingen

De vraag is hoe we uit deze crisis komen? Zouden overheden moet inzetten op een nieuwe seculiere omgangstaal ([Moreel esperanto](#))? Zou een [“seculier perspectief”](#) moeten worden gestimuleerd? En wat betekent dit alles voor onze [staat](#) en voor onze democratie? Moet deze meer [weerbaar](#) worden? En is het terrorismebeleid van de laatste jaren wel op de goede uitgangspunten gebaseerd? Moeten we niet een [cultureel](#)

[contraterrorisme](#) adopteren? De grote fout die politici de afgelopen vijftien jaar lijken te hebben gemaakt, is dat *omdat zij geen oplossingen hebben* men maar dacht het probleem te moeten ontkennen. Dat is echter zo langzamerhand niet meer mogelijk. De problemen zijn te groot. Ook als een pasklare oplossing nog niet voorhanden is, is het erkennen van het probleem een belangrijke stap in de goede richting.

Bibliografie

- Cliteur, Paul, and Herrenberg, Tom, eds., [The Fall and Rise of Blasphemy Law](#), with a foreword by Flemming Rose, Leiden University Press, Leiden 2016. (Nog te verschijnen)
- Cliteur, Paul, [Bardot, Fallaci, Houellebecq en Wilders](#), De Blauwe Tijger, Groningen 2016. (Nog te verschijnen)
- Cliteur, Paul, en Verhofstadt, Dirk, [Het Atheïstisch Woordenboek](#), Houtekiet, Antwerpen 2016 (2015).
- Cliteur, Paul, Herrenberg, Tom, and Rijkema, Bastiaan, [“The New Censorship: A Case Study of Extrajudicial Restraints on Free Speech”](#), in: Afshin Ellian and Geliyn Molier, eds., *Freedom of Speech under Attack*, Eleven, International Publishing, The Hague 2015, pp. 291-318.
- Doomen, Jasper, en Schaik, Mirjam van, [“Blasfemie in de huidige context”](#), in: *Netherlands Journal of Legal Philosophy*, 2015 (44), pp. 47-61.
- Herrenberg, Tom, [“Denouncing Divinity: Blasphemy, Human Rights, and the Struggle of Political Leaders to defend Freedom of Speech in the Case of Innocence of Muslims”](#), in: *Ancilla Iuris*, 1, 2015, pp. 1-19,
- Rijkema, Bastiaan, “Vrijheid van meningsuiting in de val tussen religieus extremisme en utilitarisme”, in: *Nederlands Juristenblad*, afl. 44/45, 14 december 2012, pp. 3106-3111.
- Rijkema, Bastiaan, red., *Wat te doen met antidemocratische partijen? De oratie van George van den Bergh uit 1936*, Ingeleid door Bastiaan Rijkema, met een voorwoord van René Cuperus, en een [nawoord](#) van Paul Cliteur, Elsevier Boeken, Amsterdam 2014.